

FRIDTJOF NANSENS INSTITUTT
FRIDTJOF NANSEN INSTITUTE

Økosystembasert forvaltning i praksis – eksemplifisert ved det nye forvaltnings- systemet for oppdrettsnæringen

Ole Kristian Fauchald, Fridtjof Nansens Institutt
Miljøkonferanse om hav og fjord, Bergen 1.-2. juni 2017

«En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den **samlede belastning** som økosystemet er eller vil bli utsatt for»

Naturmangfoldloven § 10

Et økosystem er «et **mer eller mindre velavgrenset og ensartet natursystem** der samfunn av planter, dyr, sopp og mikroorganismer fungerer i samspill innbyrdes og med det ikke-levende miljøet»

Naturmangfoldloven § 3(t)

Hva betyr økosystembasert forvaltning?

- Tre sentrale trender:
  - Fra artsforvaltning til habitatsvern og biologisk mangfold
  - Økt fokus på verneområder – representativitet og langsiktighet
  - Økosystemtjenester – verdsetting
- Konvensjonen om biologisk mangfold
- Kjerneelementer:
  - Informasjonskrav ved forvaltningens beslutninger
  - Minimumskrav til virkninger av beslutningene

Krav om økosystembasert forvaltning i norsk rett

- To faser:
  - Når man konstruerer et forvaltningssystem
  - Ved enkeltstående forvaltningsavgjørelser
- Grunnl § 112 – produksjonsevne, mangfold
- Naturmangfoldloven: Forvaltningsmål i §§ 4 og 5, prinsippet i § 10
- Akvakulturloven, plan- og bygningsloven, vannforskriften
- Kjernebegreper: Skjønnsutøvelse, virkemidler, (for)mål, resultatforpliktelser

Generelle utfordringer

- Tradisjonelt fokus på enkeltressurser
- Vitenskapens rolle
- Avgrensninger
  - Økosystem(er)
  - Effekter
  - Tid
- Organisering av forvaltningsavgjørelser
  - Forskjellige fagorganer med ulik kompetanse
  - Forskjellige myndighetsnivåer: lokal – regional – nasjonal

Oppdrett: dagens spredning av beslutningskompetanse

- Nærings- og fiskeridepartementet
  - Forvaltningssystem og tildelingsrunder
- Fylkeskommunen
  - Koordineringsfunksjon: Lokalitetsklarering og konsekvensutredning av søknader
- Fylkesmannen
  - Forurensningstillatelse
- Fiskeridirektoratet
  - Akvakulturtillatelse
- Kommunestyret
  - Planvedtak og konsekvensutredning av planer

Beslutningskompetanse etter produksjonsområdeforskriften

- Nærings- og fiskeridepartementet
  - Miljøpåvirkningen i produksjonsområder
  - Produksjonskapasiteten i produksjonsområder
  - Utlysning av nye tillatelser
  - Individuelt tilbud om kapasitetsøkning
- Fiskeridirektoratet
  - Plassering i produksjonsområder
- Sentralisering av beslutningskompetanse?
  - Planer, lokalitetsklarering, konsekvensutredning, forurensningstillatelser, etc

«Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal **så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap** om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et **rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.**»

Naturmangfoldloven § 8

Bruk av konsekvensutredning

- På plannivå: Svært begrenset bruk
- Kommuneplanens arealdel
  - Akvakultur som underformål, men underformål kan kombineres (§ 11-5 nr. 6) (ofte enbruksformål)
  - Bestemmelser om bygninger for akvakultur og typer akvakultur (§ 11-11)
- Reguleringsplan
  - Påkrevet ved «større bygge- og anleggstiltak og andre tiltak som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn». Konflikt med eksisterende plan?
- Dispensasjon og bruk av innsigelser

Bruk av konsekvensutredning 2

- På tiltaksnivå
- Ikke obligatorisk KU, konkret vurdering
- Svært få eksempler
- Fylkeskommunen avgjør
  - Eksempel Finnmark: to søknader på anlegg på henholdsvis 5400 tonn og 7200 tonn: Fylkesmannen mente at det var KU-plikt, fylkeskommunen mente det ikke var nødvendig
- Er praksis i tråd med EØS-avtalen?

Økosystembasert forvaltning?

- Før produksjonsområdeforskriften: i liten grad «økosystembasert»
  - Manglende eller mangelfullt kunnskapsgrunnlag
  - Manglende eller mangelfull utredning av konsekvenser
  - Problemet med to-trinns prosessen
- Bedring ved produksjonsområdeforskriften?
  - Ikke vurdert i forskriftens forarbeider
  - I større grad kunnskapsbasert
  - «Sementering» av snever tilnærming, redusert utredning? «Tre-trinns» prosess

Operasjonalisering

- Hvilke økosystemer?
  - «Influensområdet» for oppdrettsanleggene
  - Villaksens gyte- og beiteområder
  - Innsatsfaktorer i oppdrettsnæringen, særlig leppefisk og fôr
- Virkninger av enkeltvedtak, planer og forskrifter
  - Hvilket nivå?
  - Kartlegging av miljøtilstanden (hvem, hvor nøye?)
  - Utredning av typiske konsekvenser
  - Utredning av spesifikke konsekvenser

